

דהחבלה תמצא לנצח בנפשו באותו אכר שפשע בו ועבר על רצון השי"ת, כמו מי שלא הניח תפלין, אף שקיים כל המצות, יהי בעל מום בידו וכדומה. ויש ענינים בתורה שהם נגד המוח והלב ושאר אברים הפנימיים, שהם עיקר חיותו, ואם ממרה בהם גורם מות לנפשו. וע"כ צותה התורה לשמור את כל החוקים והמשפטים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, בלי מום ומגרעת, והאמונה היא יסוד היסודות, שהדעת והמחשבה תלויות בה, והיא עיקר חיות הנפש, והכונה היא שלא לפגום ולקלקל חלילה באברים החיצוניים והפנימיים, אחת ממצות ד' א).

אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' (י"ח ח)

וברש"י וחי בהם, לעולם הבא, אני ד' נאמן לשלם שכר.

והנה בגמ' קדושין ל"ט, אמרינן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. וכפ' ואתחנן ז' י' ברש"י עה"כ ומשלם לשונאיו אל פניו, והוא מהגמ' ערוכין כ"ב. בחייו משלם לו גמולו הטוב כדי להאבידו מן העולם הבא, הרי מוכח שישנו שכר גם בהאי עלמא עבור מצות ומעשים טובים.

מ ע ש י ל מ ל ד

א) וכה הי' מפרש הפסוק בקהלת ז' י"ז, אל תרשע הרבה ואל תהי סכל, ובחז"ל שבת ל"א, הרבה הוא דלא לירשע הא מעט לירשע? והסביר הח"ח הענין במשל, למלך שנטע ליד ארמונו גן נהדר, ונטע בו כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל, מעוטרים בציצים ופרחים, מקסימים עין רואם, ומשמחים לב כל מבקר בגן.

מומחים מיוחדים העמיד המלך לטפל בכל נטיעה ונטיעה, וברוב טובו צוה המלך להשאיר פתוח שער הגן לכל אדם, הרוצה להתענג באוירו הצה של הגן. פעם הציץ המלך מתוך חלון ארמונו, וראה אחד שנכנס לגן ושובר את הגדר מסביבו. שתק המלך ולא אמר לו דבר, ויהי ביום השני השגיח המלך שוב באותו אדם איך שהוא מלקט הפירות מהעץ ושם בכליו, המלך עבר גם ע"ז בשתיקה. אח"כ שמע איך שהבליעל אמר למה אטריח לנשל את הפירות, נוח לי לגזור את הענף כולו על פריו. חמת המלך גברה מאד, לא די לו שאינו מעריך ערכם של העצים הללו, אלא שהוא עוד מחבל בענפיהם וקוצץ בנטיעות. אבל המלך הסבלן חכה לדעת מה יהי בסופו, כי הלא תמיד הוא בידו להענישו עבור סכלותו. אבל הסכל הזה חשב כי המלך איננו בארמונו, או אולי ישן הוא, והחליט לעקור אחד מן העצים מן השרש, וכבר התחיל במלאכתו, אלא שכאן כבר פקע סבלנותו של המלך וקרא למשרתיו ופקד עליהם לאסרו ולהענישו כראוי לו.

המלך, הוא ממ"ה הקב"ה, בורא הארמון הנהדר, שמים וארץ, הגן והכרם זוהי תורה, הפירות, הפרחים והענפים, אלו הן המצוות. התורה משיבת נפש ומצוותי משמחי לב. האדם הנבון שלומד את חכמתה שאין לה קץ ותכלית, מודה לנותן התורה בכל לבו ונפשו.

לצערנו ישנם גם אנשים פראים טפשים. מתחילים לעשות פרצות בגדרי הכרם, עוברים על הסייגים והתקנות שתקנו חז"ל. אח"כ עוקרים את הפרי, עוברים

והנה בכמה מקומות בתורה כתוב אני ד', ומפרש רש"י «נאמן לשלם שכר», והוא כמו שטר חוב התום בידי מלך מלכי המלכים הקב"ה בעצמו, כמאמרם ז"ל במ"ד רות, הובא בילקוט, לשעבר אדם עושה מצוה נביא כותבה, ועכשיו אדם עושה מצוה מי כותבה? אליהו זומלך המשיח, והקב"ה חותם על ידיהם, ובשביל לקבל שויו של שט"ח החתום ביד המלך בעצמו, צריכים לנסוע לעיר הכירה לאוצר המלך, כי אין בכח תושבי עירה קטנה לפורטו, כי כל הכסף הנמצא אצלם לא יספיק לזה. אולם מצוה שהרשע עושה אינה חשובה כ"כ כמו של הצדיק, ואפשר להחליפה אפילו בעירה קטנה, וע"כ משלם לשונאיו אל פניו כאן בעירה הקטנה, כלומר בעולם הקטן, אבל עבור המצות שהצדיק עושה, אמרה תורה וחי בהם לעולם הבא, אני ד' נאמן לשלם שכר, ובהאי עלמא ליכא התשלום, אלא בעולם שכולו טוב (וייין עוד מזה בסוף פ' ואתחנן עה"כ ומשלם לשונאיו אל פניו) ב.

מ ע ש י ל מ ל ד

על מצוות עשה ול"ת. אח"כ מרעה אל רעה יצאו לעקור את עץ החיים כולו משרשיו, מהרסים את עיקרי היהדות, שבת, חמץ בפסח, עריות וכו', אבל אל ישמחו אלו העבריינים, אל יצהלו, בסופו של דבר יבואו על שכרם, בעל הכרם לא ירשה להרוס את כרמו, סוף שיבוא בעל הכרם ויכלה מהרסיו, כי אין מנוס ומפלט ממנו.

יש שהיצה"ר מטעה את האדם שע"י זה שלא יקיים תורה ומצוות. יצליח יותר בעסקיו, ומי אשר לו מח בקדקדו ישאל א"ע, היתכן שהקב"ה ימנע פרנסה מהולכי תום ומקיימי מצותיו? אף שלפעמים יש משמים הסתר פנים, אבל אם האדם עומד בנסיון, ומקבל באהבה את הנסיונות, אז בסופו של דבר ירחם עליו הקב"ה וימציא לו פרנסתו בדרך כשרה. כל האושר שהיצה"ר מעביר לפני האדם להטותו מן הדרך הוא זמני, וחייב אדם לחשוב חשבונו של עולם אם כדאי לו לאבד אושר נצחי לעוה"ב עבור אושר בן חלוף בעולם הזה.

אדם שיש לו משרה קבועה לא יעזבנה לעולם, מפני הצעה מקרית וריוח זמני. (ב) וכה הי' מפרש את מאמרם ז"ל, כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, ביחס למאמרם שרק „כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עוה"ב":

יש לך בן אדם המוזמן לחתונת עשיר בעירו ע"י הזמנה מיוחדת ולפעמים ע"י שליח מיוחד, ומכיון שהלה מופיע מלובש בגדי יו"ט, מכניסים אותו לפנים, ומושיבים אותו סמוך למחותנים, כי הלא ע"כ מוזמן הוא ע"י בעל השמחה בעצמו. לא כן גורל העני המחזר על הפתחים, שנודע לו מהשמחה שבבית הגביר, ואף הוא אץ רץ להתם. אבל לא קבלוהו אף לא הושיבוהו בין הקרואים והמוזמנים. אלא נתנו לו חלק מהסעודה, כשהוא עמד בפנה וחסף ואכל.

כן הוא בענין העוה"ב, המוזמנים, אלו השונים הלכות, מובטחים שיש להם מקום מכובד, וחלק הגון, לא כן העניים, שלא למדו הלכות אם כי גם עבורם יש חלק, אבל אין מקומם בין הקרואים הנכבדים, אלא בין העניים, החוטפים ואוכלים מכל הבא.